
SPOLUPRÁCA A BEZPEČNOSŤ V EURÓPE

Rada Európy
Organizácia pre bezpečnosť a
spoluprácu v Európe (OBSE)
Europol

POLb1010 Evropská unie a mezinárodní
organizace

JS 2024

Michal Tóth

RADA EURÓPY - VZNIK

- najstaršia európska politická organizácia
- ku koncu WWII – myšlienka spolupráce v rámci Európy (zlepšenie vzťahov → predchádzanie konfliktov → udržanie mieru)
- **Winston Churchill** – myšlienka európskej jednoty
 - 1943 – prejav na BBC – myšlienka vytvorenia európskeho zoskupenia demokratických štátov
 - 1946 – prejav na Uni v Zurrichu – výzva k vytvoreniu „Spojených štátov Európskych“
- **1948** – kongres v Haagu – podoba novej spolupráce
 - vedený Churchillom
 - stovky politikov, zástupcov vlád a občianskej spoločnosti
 - dva názory – „**klasická**“ **medzinárodná organizácia so zástupcami vlád členských štátov** vs. **politické fórum s poslancami**
 - → kombinácia oboch prístupov – zohľadnená v štruktúre hlavných orgánov

- **5. máj 1949** podpísaná Londýnska zmluva → **vznik Rady Európy**
 - 12 signatárov – VB, Belgicko, Holandsko, Luxembursko, Nórsko, Švédsko, Dánsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Grécko a Turecko
 - štatút novej organizácie – 3 základné princípy fungovania – podpora **demokracie, ľudských práv a právneho štátu**
- prvé úspechy → **Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd** (Európsky dohovor o ľudských právach)
 - **1950** – podpísali všetky členské štáty RE
 - jeden z najvýznamnejších medzinárodných právnych dokumentov v európskom prostredí
 - základný kameň ochrany ľudských práv v Európe
 - nadviazanie na princípy Všeobecnej deklarácie ľudských práv OSN
 - **rozdiel (!)** → Všeobecná deklarácia len odporúčací charakter, Európsky dohovor **právne záväzný**
 - mechanizmus na jeho presadzovanie – **Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu (1959)**
- postupné rozširovanie členov
- s postupným vznikom EU (od 50.) – strácanie významu?
 - rozpad ZSSR – vstup nových členov → opäť význam (integrácia, ĽP, právo)

RADA EURÓPY A ĽUDSKÉ PRÁVA

- jedna z hlavných oblastí RE
- 2 typy aktivít: presadzovanie/podpora ĽP → ochrana ĽP
- **1. presadzovanie/podpora ĽP:**
 - **normotvorba** → dohovory a zmluvy → štandardy v oblasti ĽP
- **Európsky dohovor o ľudských právach**
 - základný kameň
 - právo na život, slobodu prejavu, spravodlivý súdny proces, súkromie, slobodu myslenia, svedomia a náboženstva, zákaz diskriminácie,..
 - **právne záväzný** pre všetkých členov RE
 - vnútroštátne právne systémy musia byť v súlade s jeho požiadavkami
- **Európska sociálna charta**
 - prijatá v 1961 (revidovaná 1996)
 - sociálne a ekonomické práva (na prácu, spravodlivú odmenu a pracovné podmienky, právo organizovať sa v odboroch, právo zamestnaných žien na ochranu, ochranu zdravia, vzdelanie ...)

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

ISTANBULSKÁ ÚMLUVA

MÝTY & FAKTA

MÝTUS

Úmluva chce smazat biologické rozdíly mezi muži a ženami.

SKUTEČNOST

Úmluva usiluje o odstranění společenských nerovností mezi muži a ženami. Biologické rozdíly nepopírá.

MÝTUS

Úmluva neuznává násilí na mužích. Chrání jenom ženy.

SKUTEČNOST

Úmluva vychází z toho, že primárními oběťmi domácích násilí jsou ženy. Vyzývá ale smluvní státy ke stejné ochraně dalších skupin obětí - mužů, seniorů apod.

MÝTUS

Úmluva umožní sociálním službám vloupat se do domů a odebírat děti.

SKUTEČNOST

Žádnou takovou pravomoc Úmluva nezavádí. Rozhodnout o odebrání dítěte z rodiny bude moct nadále pouze soud.

MÝTUS

Kvůli Úmluvě zakážeme Velikonoce a lidové písně.

SKUTEČNOST

Úmluvě usiluje o odstranění předsudků o podřízené postavení žen. O rušení tradičních oslav či lidových písní jí nejde.

MÝTUS

Úmluva zavádí do školek stovky genderových identit, které si budou děti moct zvolit.

SKUTEČNOST

Úmluva o volbě genderových identit vůbec nemluví. Ve školách se má vzdělávat o hodnotách jako je rovnost, lidská důstojnost či nenásilné řešení sporů.

MÝTUS

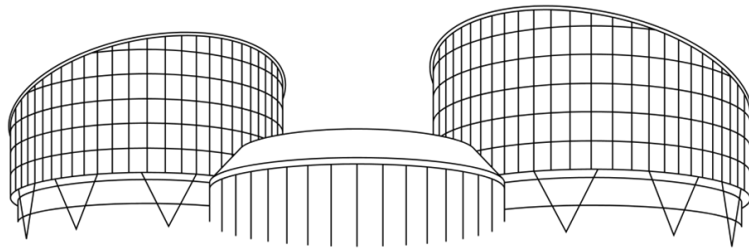
Po schválení Úmluvy se muži nebudou moct bránit proti falešným obviněním.

SKUTEČNOST

Pro Českou republiku Úmluva způsob dokazování domácího násilí vůbec nemění. Proti falešným obviněním se bude každý moct bránit stejně jako dosud.

- monitoruje **Európska Komisia pre sociálne práva**
- **právne závazná** pre všetkých členov RE
- **neumožňuje** podávať sťažnosti pred ESĽP
- **Dohovor o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním** (Lanzarotský dohovor) - 2007
 - záväzok štátom prijať legislatívu na prevenciu, chrániť obeť a stíhať zločincov
- **Dohovor Rady Európy o prevencii a boji proti násiliu voči ženám a domácemu násiliu** (Istanbulský dohovor)
 - prijatý 2011, platnosť od 2014
 - predchádzanie násiliu voči ženám (fyzické, psychické, sexuálne) a domácemu násiliu (ochrana obetí, stíhanie páchatel'ov)
 - **kontroverzie, dezinformácie, nepochopenia**: zavádza „genderovú ideológiu“ (dekonštrukcia pojmov muž a žena), ohrozenie „tradičnej rodiny“ (podporuje rozpad manželstiev), obava zo straty národnej suverenity, ...
 - → odstúpenia od dohovoru (Turecko), neratifikovanie (SR, ČR, Bulharsko)

-
- **2. ochrana ĽP:**
 - **Komisár pre ľudské práva**
 - monitorovanie, správy, odporúčania, upozornenia na porušovanie ĽP
 - **Európsky súd pre ľudské práva**
 - sídlo v Štrasburgu (FR.)
 - počet členov = počet sudcov – momentálne 47 (jeden z najväčších súdnych orgánov na svete)
 - každý štát nominuje sudcu (3 kandidátov), ale sudcovia po zvolení **nezastupujú záujmy krajiny, sú nezávislí**
 - sťažnosti od: štátov, NGOs alebo **jednotlivcov** (pri podozrení, že boli porušené **práva definované v Dohovore**)
 - úloha ESLP – preskúmať, či štát porušil/neporušil právo vyplývajúce z Dohovoru
 - **rozhodnutia záväzné** pre strany sporu

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

-
- rozhodnutia **deklaratórne** – boli/neboli porušené ĽP (neruší vnútroštátne rozhodnutie) → členský štát povinný vykonať rozsudok (typicky finančné odškodnenie)
 - ESĽP ako „posledná možnosť“ – najprv musia byť vyčerpané domáce právne prostriedky
 - vplyv na národnú legislatívnu (judikáty ako základ pre úpravu zákonov)
 - štáty v konaní pre ESĽP zastupujú agenti vlád (SK: 1994-2000 - Fico)
 - **ESĽP neplní úlohu odvolacieho súdu** vo vnútroštátnych záležitostiach (neprejedáva, nemení ani neruší rozhodnutia národných súdov)
 - kritika – dlhotrvajúce spory
 - od 1959 – cca 900 000 podaní
 - cca 90 % odmietnutých – nesplnenie požiadaviek, nepodložené
 - najviac sťažností z Turecka, Taliansko, Rusko, Ukrajina, Rumunsko

• 1989 – Soering vs. Spojené kráľovstvo

- nemecký Jens Soering – obvinený z 2-násobnej vraždy vo Virginii → utiekol do UK, odtiaľ mal byť vydaný do USA
- Soering – obava z trestu smrti a tzv. „death row“ (dlhodobé držanie v cele smrti)
- ESLP:
 - Soering potenciálne vystavený „death row“ – neľudské a ponižujúce zaobchádzanie v rozpore s č. 3 Európskeho dohovoru
 - UK nemôže Soeringa vydať, ak má byť vystavený „death row“
- po uistení zo strany USA vydaný (2 doživotné tresty, odsedel 30 rokov)
- → vplyv na pravidlá extradície

• 1994 – López Ostra vs. Španielsko

- Gregoria López Ostra – v tesnej blízkosti postavená čistička vôd
- namiesto pomoci životnému prostrediu škodlivé vplyvy (plyn, zápach, hlučnosť)
- sťažnosti pred španielskymi súdmi neúspešné
- ESLP – porušené právo na ochranu pred vážnym znečistením
- → vplyv na ďalší rozvoj environmentálneho práva v Európe

■ SENTENCIA SIN PRECEDENTES EN EUROPA

El Tribunal de Estrasburgo da la razón a una vecina de Lorca contra la depuradora

Denunció ante el Ayuntamiento ruidos y malos olores • El Estado deberá indemnizarla con cuatro millones

El Tribunal de Derechos Humanos de Estrasburgo, en una sentencia sin precedentes en Europa, ha condenado al Estado español a abonar una indemnización de cuatro millones a una vecina de Lorca, caso de hecho fundamental a la vida privada y familiar y a desampliar una vida digna en su domicilio no fue respetado por el Ayuntamiento, presido entonces por José Antonio Galligo. Gregoria López había denunciado las molestias provocadas por una depuradora de vertidos industrial a su casa. La sentencia hecha pública ayer es la primera en los 55 años de funcionamiento de este órgano que reconoce la influencia negativa de los problemas medioambientales en la vida privada de las personas y que, además, fija una indemnización por los perjuicios sufridos por los afectados. La resolución supuso también un duro varapalo para los distintos órganos judiciales españoles que vieron el caso previamente, incluido el Tribunal Constitucional, y que negaron el amparo solicitado por Gregoria López Ostra. PÁGINA 2

«Nunca perdí la esperanza». Gregoria López aseguró ayer que se encontraba «muy feliz» por la resolución que reconoció sus demandas. «Han sido seis años de lucha y siempre alguna vez tuve miedo de que me negaran la razón, porque estaba luchando contra gente poderosa, nunca pensé la esperanza». Con esta repulsa por la actitud del ex alcalde de Lorca, José Antonio Galligo, porque «me oíste, que acabaría cambiándose». Recusó también que los gases de depuración —que agotan al fondo de la imagen— habían dañado gravemente la salud de su hija, a la que abraza en la terraza de su casa. FOTO PACO ALONSO

- **2021 – Vavrička a ostatní vs. Česká republika**

- podnet šiestich českých rodín kvôli pokute za nedodržanie povinnému očkovaniu detí (tetanus, detská obrna, žltáčka) – Vavrička ešte v 2003
- na ESĽP v 2013
- ESĽP – „povinné očkovanie môže byť v demokratických krajinách pokladané za nevyhnutné“
- nebolo porušené právo na súkromný rodinný život

- **2023 – Kaliňák a Fico vs. Slovenská republika**

- sťažnosť na porušenie práva na spravodlivý proces (údajná zaujatosť prokuratúry v kauze „Súmrak“ – obvinenie zo založenia zločineckej skupiny) a práva na súkromný a rodinný život (odpočúvanie na „poľovníckej chate“)
- ESĽP sťažnosť zamietol (neboli splnené podmienky – neboli využité všetky vnútroštátne možnosti)

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

RADA EURÓPY – ŠTRUKTÚRA A ORGÁNY

- sídlo v **Štrasburgu** (Francúzsko)
- aktuálne 46 členov (2022 vylúčené Rusko)
 - záväzok k princípom právneho štátu a dodržiavaniu LP a demokracie
- 1955 – prijatá **vlajka** Rady Európy (zlaté hviezdy na modrom pozadí)
 - 1983 – návrh Európskeho parlamentu používať vlajku RE ako symbol Európskych spoločenstiev
 - 1985 – súhlas RE s návrhom → od 1986 používajú istú vlajku aj inštitúcie EU – symbol spoločného európskeho projektu („vlajka Európy“)
- **hlavné orgány:**
- **Generálny tajomník**
 - vedie a zastupuje Radu navonok (Chorvátka Marija Pejčinović Burić)
 - dennodenná agenda, rozpočet a strategické smerovanie
 - volený na 5 rokov Parlamentným zhromaždením

- **Výbor ministrov**

- rozhodovací orgán
 - politické usmernenie pre všetky činnosti a smerovanie RE
 - prijímanie nových členov
 - rozhoduje o prijatí návrhov Parlamentného zhromaždenia
 - dohliadanie na implementáciu rozhodnutí ESLP
- každý štát = jeden zástupca (minister zahraničných vecí/ stály zástupca)
- stretnutia na 2 úrovniach (ministri 2x za rok, zástupcovia týždenne)
- rozhodnutia - jednomyseľne (dôležité) alebo 2/3 väčšina (ostatné)

- **Parlamentné zhromaždenie**

- 306 poslancov zo 46 štátov
- počet kresiel podľa veľkosti štátu, z poslancov národných parlamentov ([ČR 7](#), [SK 5](#))
- monitorovanie dodržiavania záväzkov (napr. vysielanie monitorovacích misií počas volieb)
- diskusie → odporúčenia Výboru ministrov
- volí sudcov ESLP, Komiséra pre LP, generálneho tajomníka

Organization for Security and
Co-operation in Europe

**Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
(OBSE)**

- najväčšia regionálna bezpečnostná organizácia na svete (Severná Amerika, Európa a Ázia – viac než miliarda ľudí)
- cieľ: **politický dialóg** a praktická spolupráca → stabilita, mier a demokracia

VZNIK OBSE

- **kontext:** studená vojna → zvyšujúce sa napätie medzi východom a západom
- hľadanie spôsobov, ako manažovať vzťahy, znížiť riziko veľkého (jadrového) konfliktu
- 60. roky: détente → snaha hľadať dialóg a spoluprácu
- **od 1972** - Helsinky– **Konferencia o bezpečnosti a spolupráci v Európe**
 - zástupcovia 33 európskych krajín + prezident USA (Ford) a premiér Kanady
 - iniciatíva štátov Varšavskej zmluvy
 - **snaha o legitímáciu *status quo*** (ZSSR usiloval o potvrdenie politického a územného usporiadania Európy po WWII → požiadavka záruk zachovania hraníc sfér vplyvov)
 - **vyčerpanie socialistických ekonomík** (zbrojenie, zaostávanie) → potreba spolupráce so západom
 - **západ:**
 - konferencia ako príležitosť pre formalizáciu uvoľňovania napätia, vytvorenie dialógu o bezpeč. otázkach
 - možnosť požadovať recipročné záruky (dodržiavanie ĽP)

-
- náročné rokovania, vzájomná nedôvera
 - **1975** – podpísaný **Záverečný akt Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe**
 - **3 základné oblasti/koše**
 - 1. kôš – politicko-vojenské otázky
 - nezasahovanie do vnútorných záležitostí štátov
 - zrieknutie sa používania sily pri medzinárodných sporoch
 - konštatovaná neporušiteľnosť hraníc a rešpektovanie územnej celistvosti
 - 2. kôš – spolupráca v ekonomickej a technologickej oblasti
 - 3. kôš – humanitárne otázky
 - rovnoprávnosť a právo národov na sebaurčenie
 - rešpektovanie ľudských práv a základných slobôd vrátane slobody zmýšľania, svedomia, náboženstva a presvedčenia
 - pre východný blok ako „nutné zlo“, podcenenie dosahu (vznik opozičných prúdov – Charta 77, Solidarita)

- → podpísaním Záverečného aktu vznikla **Konferencia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (KBSE)**
 - multilaterálne **fórum/platforma** pre rokovania a dialóg medzi Východom a Západom (až do konca Studenej vojny)
- druhá polovica 70. a 80. roky – séria stretnutí KBSE
 - ďalšie rozširovanie záväzkov, hodnotenia ich implementácie
- 1990 - koniec studenej vojny – **summit v Paríži**
 - nové prostredie → redefinovanie úloh (demokratizácia a posilňovanie LP)
 - Parížska charta – vytvorenie stálych štruktúr, sekretariátu
 - → formálny vznik KBSE ako **medzinárodnej organizácie**
- 1995 – premenovanie na **Organizáciu pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE)**

AKTIVITY OBSE

- **3 dimenzie:**
- **politicko-vojenská**
 - vojenská spolupráca → zvýšenie **transparentnosti, dôvery** → stability
 - výmena informácií o vojenských aktivitách
 - **kontrola zbrojenia** → dohľad nad dodržiavaním záväzkov v **Zmluve o konvenčných ozbrojených silách v Európe, Zmluve o otvorenom nebi** (1992 - možnosť vykonávať neozbrojené monitorovacie lety nad územiami ostatných členov)
 - predchádzanie konfliktom a obnova (pozorovateľská misia v Moldavsku – podpora riešenia konfliktu, verifikačná misia v Kosove – dodržiavanie prímeria)
 - boj proti terorizmu (výmena informácií, školenia...)
- **ekonomická a environmentálna**
 - chudoba, korupcia, nezamestnanosť → hrozby pre bezpečnosť
 - boj proti korupcii (napr. pomoc Albánskemu parlamentu pri nastavovaní novej legislatívy), praniu špinavých peňazí, financovaniu terorizmu
 - podpora ekonomického rozvoja (napr. workshopy a školenia pre malých a stredných podnikateľov – Srbsko, Kazachstan)

-
- environmentálna bezpečnosť (kľúčová súčasť regionálnej stability) – efektívne využívanie prírod. zdrojov (napr. projekt riadenia vodných tokov v Tadžikistane a Kirgizsku – predchádzanie konfliktom o vodu)
 - kontrola nebezpečného odpadu
 - aktivity na podporu Agendy 2030
 - **Ľudskoprávna**
 - rešpekt k ĽP a demokratické inštitúcie → predpoklady pre bezpečnosť
 - podpora spravodlivých volieb, slobody médií, práv menšín
 - 3 autonómne inštitúcie
 - **Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva** (Office for Democratic Institutions and Human Rights - ODIHR) – Varšava
 - napr. volebné pozorovateľské misie
 - **Vysoký komisár pre národnostné menšiny** (High Commissioner on National Minorities - HCNM) – Haag
 - prevencia vzniku konfliktov
 - **Predstaviť pre slobodu médií** - Viedeň
 - monitoring a reagovanie (cenzúra, zatýkanie novinárov, ...)

Oblasti činnosti OBSE

Kybernetická bezpečnosť

Sloboda a rozvoj médií

Kontrola zbrojenia

Záležitosti národnostných menšín

Ekonomické aktivity

Voľby

Prevenčia a riešenie konfliktov

Vzdelávanie

Boj proti pašovaniu ľudí

Dobrá správa vecí verejných

Rómovia a Sintiovia

Rodová rovnosť

Demokratizácia

Migrácia

Tolerancia a nediskriminácia

Reforma a spolupráca v bezpečnostnom sektore

Právny štát

Nadnárodné hrozby, manažment hraníc, boj proti terorizmu a policajná práca

Ľudské práva

Environmentálne aktivity

Mládež

obse

ŠTRUKTÚRA OBSE A HLAVNÉ ORGÁNY

- sídlo vo Viedni
- **57 štátov (2024) z:**
 - **Európy** (všetky európ. krajiny)
 - **Strednej Ázie** (Azerbajdžan, Kazachstan, Kyrgyzstán, Mongolsko, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistán)
 - **Severnej Ameriky** (USA a Kanada)
- podmienka členstva:
 - geografická poloha – na severnej pologuli, na území Európy/Ázie
 - zaviazanie sa k princípom Helsinských dokumentov (ľudské práva, práva menšín, bezpečnostná spolupráca)
- financovanie
 - povinné členské príspevky (podľa veľkosti a ekonomickej sily)
 - dobrovoľné členské príspevky (konkrétne projekty/misie)

-
- **hl. orgány:**
 - **Parlamentné zhromaždenie** (*Parliamentary Assembly*)
 - 323 poslancov z parlamentov členských krajín (SK – 3, ČR – 6)
 - stretnutia typicky 2x ročne
 - fórum pre politický dialóg medzi členmi, platforma na medziparlamentnú diskusiu a spoluprácu
 - vydáva deklarácie, rezolúcie a odporúčania
 - pri hlasovaní potrebná väčšina (prostá alebo 2/3)
 - **nezáväzný** (odporúčací) charakter
 - **Ministerská rada** (*Ministerial Council*)
 - ministri zahraničných vecí
 - ústredný **rozhodovací** a **riadiaci** orgán
 - stretnutia raz za rok
 - stanovovanie smerovania a priorít organizácie, rozpočtu
 - rozhodovanie **konsenzom** (vyjadrenie nesúhlasu de facto veto)

- **Stála rada** (*Permanent Council*)
 - každý člen = stály zástupca
 - stretnutia každý týždeň
 - pravidelné konzultácie (aktuálne otázky), dennodenná agenda (vykonáva úlohy prijaté Ministerskou radou alebo na Summitoch)
 - mandáty misií, monitorovanie implementácii rozhodnutí Ministerskej rady
 - rozhodovanie **konsenzom**

- **Summit**
 - stretnutie najvyšších predstaviteľov členských krajín (**prezidenti/premiéri**)
 - diskusie, priority a základné smerovanie na **najvyššej politickej úrovni**
 - ad hoc stretnutia (posledný krát v 2010)
 - rozhodovanie **konsenzom**

- **Fórum pre bezpečnostnú spoluprácu** (*Forum for Security Cooperation*)
 - stáli zástupcovia
 - stretnutia každý týždeň
 - otázky kontroly zbrojenia, vojenskej a bezpečnostnej spolupráci

Rozhodovacie orgány

Parlamentné zhromaždenie OBSE

Parlamentné zhromaždenie OBSE, zložené z vyše 300 poslancov z 57 účastníckych štátov OBSE, poskytuje poslanceckú perspektívu, vykonáva činnosť súvisiacu s prácou OBSE a sprostredkováva spoluprácu medzi zákonodarcami.

Osobní a osobitní predstavitelia úradujúceho predsedu

Osobní a osobitní predstavitelia sú poverení úradujúcim predsedom pracovať na prevencii a manažmente konfliktov v priestore OBSE, zabezpečovať koordináciu v špecifických oblastiach ako napríklad rodová rovnosť či mládež, a podporovať toleranciu a nediskrimináciu.

Summit

Stretnutie hláv štátov a vlád účastníckych štátov OBSE stanovuje priority, prijíma rozhodnutia a určuje strategické smerovanie na najvyššej politickej úrovni.

Ministerská rada

Stretnutie ministrov zahraničných vecí účastníckych štátov OBSE je ústredným rozhodovacím a riadiacim orgánom OBSE.

Stála rada

Stála rada zasadaajúca pravidelne každý týždeň vo Viedni je ústredným orgánom pre politický dialóg a prijímanie rozhodnutí predstaviteľmi všetkých účastníckych štátov OBSE.

Fórum pre bezpečnostnú spoluprácu

Fórum je autonómny rozhodovacím orgánom, kde sa každý týždeň stretávajú predstavitelia účastníckych štátov, aby diskutovali o vojenskej stabilite a bezpečnosti.

Úradujúci predseda/Predsedníctvo

Každý rok predseda OBSE iný účastnícky štát a jeho minister/ka zahraničných vecí vykonáva funkciu úradujúceho predsedu. Predsedníctvo koordinuje rozhodovací proces a stanovuje priority organizácie pre daný rok.

Trojka

Trojka pozostáva z predstaviteľov súčasného, predchádzajúceho a nadchádzajúceho predsedníctva.

Exekutívne štruktúry

Generálny tajomník/Sekretariát, Viedeň

Generálny tajomník vedie Sekretariát vo Viedni a vykonáva svoj mandát pod vedením úradujúceho predsedu. Sekretariát, ktorý zahŕňa Centrum pre prevenciu konfliktov, podporuje aktivity predsedníctva a poskytuje operatívnu a administratívnu asistenciu misiám ako aj ostatným inštitúciám.

Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva, Varšava

ODIHR presadzuje demokratické voľby, dodržiavanie ľudských práv, fungovanie právneho štátu, toleranciu a nediskrimináciu a ochranu práv Rómov a Sintiov.

Predstaviteľ pre slobodu médií, Viedeň

Predstaviteľ monitoruje vývoj mediálnej sféry vo všetkých 57 účastníckych štátoch a poskytuje včasné varovanie v prípade porušovania slobody prejavu či slobody médií.

Vysoký komisár pre národnostné menšiny, Haag

Úlohou Vysokého komisára je poskytovať včasné varovanie a uskutočňovať vhodné preventívne kroky, ktoré zabránia, aby etnické napätie prerástlo do konfliktu.

KRITIKA OBSE

- **efektivita a princíp konsenzu**
 - účinnosť terénnych misií (nejasne definované ciele, slabá podpora, politické vplyvy)
 - konsenzus - jeden členský štát môže blokovať rozhodnutia
 - veto Ruska pri snahách rozšíriť pozorovacie misie na Ukrajinu
 - veto Ruska pri snahách o predĺženie pozorovacej misie na Kryme
 - veto Ruska pri snahách o vyšetrenie transparentnosti volieb v Bielorusku v 2020
 - veto Ruska proti predsedníctvu Estónska v 2024
- **politické rozpory - členstvo Ruska**
 - od vpádu na Ukrajinu → časté používanie veta → paralýza OBSE
 - odmietanie poskytovať údaje o ozbrojených silách
 - bojkot zasadaní Parlamentného zhromaždenia inými krajinami (Ukrajina, pobaltské krajiny)
 - 2024 – oznámenie Ruska o pozastavení členstva v Parlamentom zhromaždení
 - podozrenie, zo špionážnych aktivít (delegácia vo Viedni)

VZNIK EUROPOLU

- v súčasnosti **agentúra EU** na spoluprácu v boji proti medzinárodnej trestnej činnosti – **nie je medzinárodnou organizáciou**
- vznik na základe politického dopytu
 - 80.-90.roky - narastajúci organizovaný zločin, obchod s drogami, obchod s ľuďmi
 - 1991 – Summit v Luxemburgu - Helmut Kohl: **myšlienka „európskeho FBI“** - centralizovaného policajného útvaru v rámci EÚ (nebola úplne úspešná)
 - EÚ nie je federácia → Europol ako podpora členským štátom
 - cieľ: výmena informácií najmä pri drogovej trestnej činnosti
 - Maastrichtská zmluva (1992) –zriadenie Europolu od 1995
- 1993 – najprv ako Europol Drug Unit (EDU) – protidrogová jednotka – predchodca Europolu (v 1995 zrušená)
- 1995 – formálne vzniká **Európsky policajný úrad (Europol)**
- 1999 – začiatok fungovania Europolu (Haag, Holandsko)
 - ako **medzivládna organizácia** (činnosť a financovanie závislé na dohodách medzi členskými štátmi)

- 2010 – **Europol ako agentúra EÚ**
 - integrovaný do štruktúr EÚ – nezávislosť na dohodách medzi štátmi
 - rozšírenie právomoci a zdrojov
 - **rozšírenie mandátu** (okrem drogovej kriminality a obchodu s ľuďmi už aj kyberkriminalita, terorizmus, ...)
 - zvýšenie efektivity
- 2013 – **Európske centrum boja proti počítačovej kriminalite**
 - jednotka Europolu
 - trestná činnosť v online prostredí (útoky na bankové systémy, šírenie detskej pornografie, ...)
 - zber informácií, analýza, technická a analytická podpora pre národné orgány
- 2016 – **Európske centrum pre boj proti terorizmu**
 - platforma v rámci Europolu → rozšírenie úloh
 - rastúci počet teroristických útokov (po útoku v Paríži)
 - sledovanie financovania terorizmu, obchod so zbraňami, šírenie propagandy,...
- 2017 – nový oficiálny názov: **Agentúra Európskej únie pre spoluprácu v oblasti presadzovania práva** (Europol)
- 2020 - **Európske centrum pre boj proti finančnej a hospodárskej kriminalite** (v rámci Europolu)

EUROPOL

- **sídlo** – Haag, na čele Výkonný riaditeľ (vymenúva Rada EU – od 2018 Catherine De Bolle)
- 1400 zamestnancov z 42 krajín
- úlohy:
 - koordinácia, pomoc pri vyšetrovaní medzinárodného zločinu na území EU
 - ak sa trestný čin týka 2 a viac členských štátov EU → spájanie národných vyšetrovacích orgánov
 - oblasti: terorizmus, obchod s drogami a pranie špinavých peňazí, organizované podvody, falšovanie eura, obchodovanie s ľuďmi
- **nemá výkonné právomoci** (na rozdiel od FBI)
 - Europol ani jeho zamestnanci **nemôžu zatýkať** (nemajú zbrane ani nenosia uniformy)
 - **nemôže viesť vyšetrovanie bez súhlasu** vnútroštátnych orgánov
 - **nemôže odpočúvať ani monitorovať** – nemá technické prostriedky ani právnu autorizáciu (len zber, analýza a koordinácia zaslaných info)
 - môže realizovať forenzné analýzy vo vlastnom laboratóriu
 - koná len **na požiadanie** orgánov členských štátov
 - pomoc pri vyšetrovaní vraždy Jána Kuciaka

Kritérium	FBI (USA)	Europol (EÚ)
Základné poslanie	Vyšetrovanie a presadzovanie zákonov na federálnej úrovni, vrátane boja proti terorizmu, špionáži a federálnym trestným činom.	Podpora členských štátov EÚ v boji proti medzinárodnej kriminalite a terorizmu, zlepšenie výmeny informácií a koordinácia.
Vyšetrovacie právomoci	Plné vyšetrovacie právomoci vrátane zatýkania, prehliadok a iných policajných operácií na území USA.	Žiadne priame vyšetrovacie právomoci; funguje ako koordináčna a podporná entita pre národné policajné zložky členských štátov.
Geografická pôsobnosť	Územie Spojených štátov amerických.	Členské štáty Európskej únie a spolupracujúce krajiny.
Právna jurisdikcia	Národná jurisdikcia v rámci USA.	Medzinárodná spolupráca bez priamej jurisdikcie nad trestnými činmi.
Vzťah k vláde	Súčasť amerického ministerstva spravodlivosti.	Medzivládna agentúra fungujúca pod záštitou Európskej únie.
Spôsob vymenovania vedenia	Riaditeľ FBI je nominovaný prezidentom USA a musí byť schválený Senátom.	Výkonného riaditeľ Europolu menuje Rada EÚ
Hlavné funkcie	Vyšetrovanie, tajné operácie, protiteroristické operácie, zber informácií.	Analýza, podpora vyšetrovaní, výmena informácií, koordinácia operácií.